

Den norske
Rhododendronforening

L approsen

Medlemsblad Nr. 1/2001

4. årgang

Godt nytt år og friskt mot for fremme av kunnskap og interesse for rhododendron.

Det er innholdsrike og spennende program både Rh. Sør og Rh. Øst presenterer, så noter endelig datoene for de forskjellige arrangementene! Den norske Rhododendronforening inviterer til week-end tur til Syd-Sverige, se side 22.

Vi ønsker flest mulig velkommen til årsmøtehelgen lørdag 5. og søndag 6.mai i Bergen. Vi møtes i Blondehuset på Det norske Arboret på Milde. Det blir plantebytte, omvisning i artssamlingen etc fra kl.12–16. Lørdag aften kl.19 inviteres til middag på Fløien og kåseri om Himmelhagen av Julie Arntzen. Søndag klokken 10-15 vil vi besøke noen av de fineste eldre hageanleggene rundt Bergen: Erviken, Viksdalen og Åstvedt gård. Påmelding og program blir sendt ut i aprilnummeret av Lapprosen.

Stor takk til Helge Grimslund for det enestående arbeid han har utført med på kort tid å gi bladet vårt Lapprosen den fine utformingen det har fått. Vi er glad for at Ole Petter Vik har påtatt seg det tekniske arbeid med redigeringen av Lapprosen og ønsker ham lykke til.

En komité bestående av Pål A. Skagseth, Anna Kvamme Mjøs og Per Harald Salvesen er i full sving med planleggingen av den nordiske rhododendronkonferansen i Bergen i 2003.

Nytt av året er at Friundervisningen i Bergen vil starte opp et kurs med Rhododendron som tema.

Takk til alle skriveglade medlemmer som har bidradd med morsomme og fine innlegg i Lapprosen i året som har gått. Vi håper at leserne, hver især, vil finne noe av interesse i medlemsbladet.

Hilsen styret.

Fotografier:

Forsiden: *R. oreodoxa* var *fargesii*. Foto: Dagfinn Aarskog.

Baksiden: *R. mucronulatum* i mars 2000 på Minde. Foto: Gunnar Gilberg.

Innhold

Kjære Rhododendronmedlem!	2
Rhododendronkurs i Bergen	4
Nye medlemmer	4
Program for Rhododendron Sør	5
En av mine favoritter	6
En rhododendronhage	7
Rhododendron Species Botanical Garden	13
Leserbrev	14
Encyclopedia of rhododendron species	15
Portrett av en art	16
Frø fra Det norske Arboret	18
Frøliste	19
Lapprosemysteriet løst	20
Kryssord	21
Rhododendron-safari til Syd-Sverige	22
Åpne hager	23
Rhododendronkonferanse i Bergen 2003	24
Løsning på kryssord i forrige nummer	25
Boksamling	26
Styre og redaksjon, adresser	27

Neste nummer av Lapprosen kommer i april.

Stoff til bladet ønskes fortrinnsvis mottatt før 10/3 til
Den norske Rhododendronforening, Postboks 1325, 5811 Bergen
Tilsendte bilder ønskes som papirkopier eller på CD-ROM.

Rhododendronkurs i Bergen våren 2001.

I samarbeid med Folkeuniversitetet/Friundervisningen i Bergen arrangeres et rhododendronkurs med følgende beskrivelse i kurskatalogen:

RHODODENDRON

Kurs nr. 2480.

Kurset vil gi en innføring i rhododendronplantenes mangfoldighet og utbredelse i naturen, vekstforhold, planting, stell etc. Videre informasjon om inndeling/klassifikasjon i grupper, arter/hybrider, formering, råd og vink om plantekjøp, litteratur, foreninger etc. Det blir to kvelder med teori i mars og to vandringer i Rhododendronsamlinger.

Kurset er et samarbeid med Den norske Rhododendronforening. Nærmere opplysninger om kurset finnes i Folkeuniversitetets kurskatalog for vårsemesteret 2001.

Nye medlemmer

Styret vil ønske følgende nye medlemmer velkommen i foreningen:

Edel Esse	Odvar Solbergsv 82	0970 Oslo
Erik Gustavson	Helleveien 31	2013 Skjetten
Ivar Otto Iversen	Eskelundvn. 11	1580 Rygge
Bodil Johannessen	Tvetene Tanumruta	3267 Larvik
Øystein Johannessen	Fritzøehus	3267 Larvik
May Hordvik	Mjelva Nordre Steinestø 29	5108 Hordvik
Maj-Lis Bogstrand og Kjell Mogen		3626 Rollag
Himmelhagen		
Erik Næsgaard	Wolffsgt. 11	5006 Bergen
Greta Skjevik		7633 Frosta
Alf Helge Søyland	Mildev. 210	5259 Hjellestad

RHODODENDRONFORENINGEN SØR

PROGRAM FOR 2001

Dato	Sted	Emne	Klokkeslett
28.03	Gimle i Kristiansand	Lysbilder fra Sikkimekspedisjonen	19.00
26.04	Arendal Bibliotek	Vårmøte - lysbilder og foredrag om ledsager planter	19.00
22.05	Inga Olsen, Klodeborg	Pollineringskurs	19.00
28.05	Herlofsen og Knutsen	Hagevandring Søm, Kristiansand	19.00
30.05	Tinghaug	Hagevandring Strengereid, Arendal	19.00
07.06	Oland	Hagevandring Vik-kilen, Grimstad	19.00
11.06	Håtveit, Søgne	Hagevandring	19.00
25.10	Biblioteket, Arendal	Høstmøte - blant rhododendron og skotter i Skottland	19.30

For samkjøring/skyss, eller stedsbeskrivelse til hagevandringene, kontakt Inga Olsen tlf. 37 09 42 45 eller Frode Harnes tlf. 37 02 77 81.

En av mine favoritter

Ved Dagfinn Aarskog

R.Oreodoxa var. *fargesii* SS Fortunea

Rhododendronen *fargesii* hører med til en av kompensasjonene vi har som bor i regnbyen Bergen. Det er nemlig en art som blomstrer tidlig, gjerne i overgangen mars – april. En relativt mild ettervinter sammen med at den er relativt frostresistent, gjør at den kommer trygt gjennom de aller fleste vintrene i Bergen.

Planten er ganske utbredt i skoger 2000 – 3000 m.o.h. i provinsene Sichuan, Gansu og Hubei i Vest Kina. Den har navn etter sin oppdager P. Farges som hørte til en gruppe franske jesuittmisjonærer og plantesamlere som holdt til i Vest-Kina på 1800-tallet.

R.Oreodoxa var. *oreodoxa* og var. *fargesii* er svært like hverandre. Viktigste forskjellen er at *fargesii* har noe kortere og bredere blad. Navnet *oreodoxa* er avledet fra gresk *oreos* som betyr fjell og *doxa* som betyr pryde. Med andre ord er den fjellenes pryde når den står i blomst.

Fargesii er en opprett, relativt smal busk, eller et lite tre, og det angis at den med tiden kan bli 3–4 m høy. Min plante ble innkjøpt fra Glendoick Gardens i Skottland i 1980, og 20 år gammel er den nå ca 2 m høy. Vekstformen er åpen, og den får etter hvert bar stamme. Jeg har brukt de relativt småbladete, og kompakte *R.minus* og *R.chengshienianum* som forgrunnsplanter. Bladene er friske og har et lett grågrønt skjær, mens undersiden er lett blågrønn. Når det blir kaldt ruller bladene seg sammen og likeså dersom det blir for tørt. Når disse påkjenningene er over, ruller bladene seg ut igjen og er like flotte. Nyveksten er en attraksjon i seg selv.

Den står med store, runde knopper gjennom vinteren, og bryter gjennom med frisk, livligrød farge. I dette stadiet er den svært frostresistent, men også litt senere når den springer litt mer ut med karakteristiske foldede knopper, tåler den en hel del. Jeg synes den er på sitt flotteste i dette stadiet, og det er slik den er fotografert i første halvdel av april 1998. *Fargesii* blomstrer som en relativt ung plante, og i enkelte år er den fantastisk blomsterrik. Fullt utsprunget er fargen klart rosa i løse klaser på 6–12 klokker.

Selv om *R.Oreodoxa* var. *Fargesii* er en relativt høy rhododendron, blir den ikke så voldsomt plasskrevende. Den er vel verd å satse på i en middelstor hage.

EN RHODODENDRONHAGE

Ved Kari Kvam

Rhododendron er som poteten: Den kan brukes til nesten alt - forutsatt at klimaet er riktig.

For eksempel kan vi bruke den til å forme en hage: Her er en tomt som faller svakt mot sydøst. I nordvest et lite skogholt, og noen furutrær spredt omkring. Disse tas vare på.

Vind fra nord. Relativt flat plenflate, beplantet skråning ned mot veg. I sydvest trafikert hovedveg, i sydøst stille sideveg.

Høge, tette busker mot hovedveg (nr. 1) og innenfor mot hagen (nr. 9,10,11). Tilsammen danner de en god skjerm mot støv og innsyn.

I svingen ved sideveg lave busker på grunn av trafikoversikten (nr. 2, 3, 4) og en større gruppe høge busker litt innenfor som skjerner (nr. 32).

Mot sideveg høge busker (nr. 5).

Innenfor mot hagen busker med forskjellig høyde og farge for å skape variasjon (nr.12, 13, 14, 15, 16).

På hver side av innkjørsel lave busker på grunn av oversikten (nr. 6, 7 og 17).

Ved siden av garasjen smal rabatt med lave busker (nr. 18, 19).

Som skjerm mot bod bak garasjen en høg busk (nr. 20).

Ved hushjørnet i øst en lav ved inngangsvegen (nr. 27) og ved den varme sydveggen en meget tidligblomstrende (nr. 28)

Mot nordgrense en meget hardfør (nr. 8) og innenfor noen med andre farger (nr. 21, 22).

På plenen utenfor hovedinngangen en stor plante, formes som et lite tre (nr. 51).

Ved hushjørnet i nord en liten plante mot grunnmuren (nr. 26).

Ved overgangen til skogen litt forskjellige typer (nr. 23, 24, 25).

Inne i skogen kan plantes diverse sorter der det er plass. Her er bare plassert et par (nr. 49, 50).

I utkanten av plenen i vest et "blomsterbed" med forskjellige farger og høyder i overgangen til skogen (nr. 36 - 48).

Et par "trær" plasseres i plenen vest og øst for huset (nr. 29, 52).

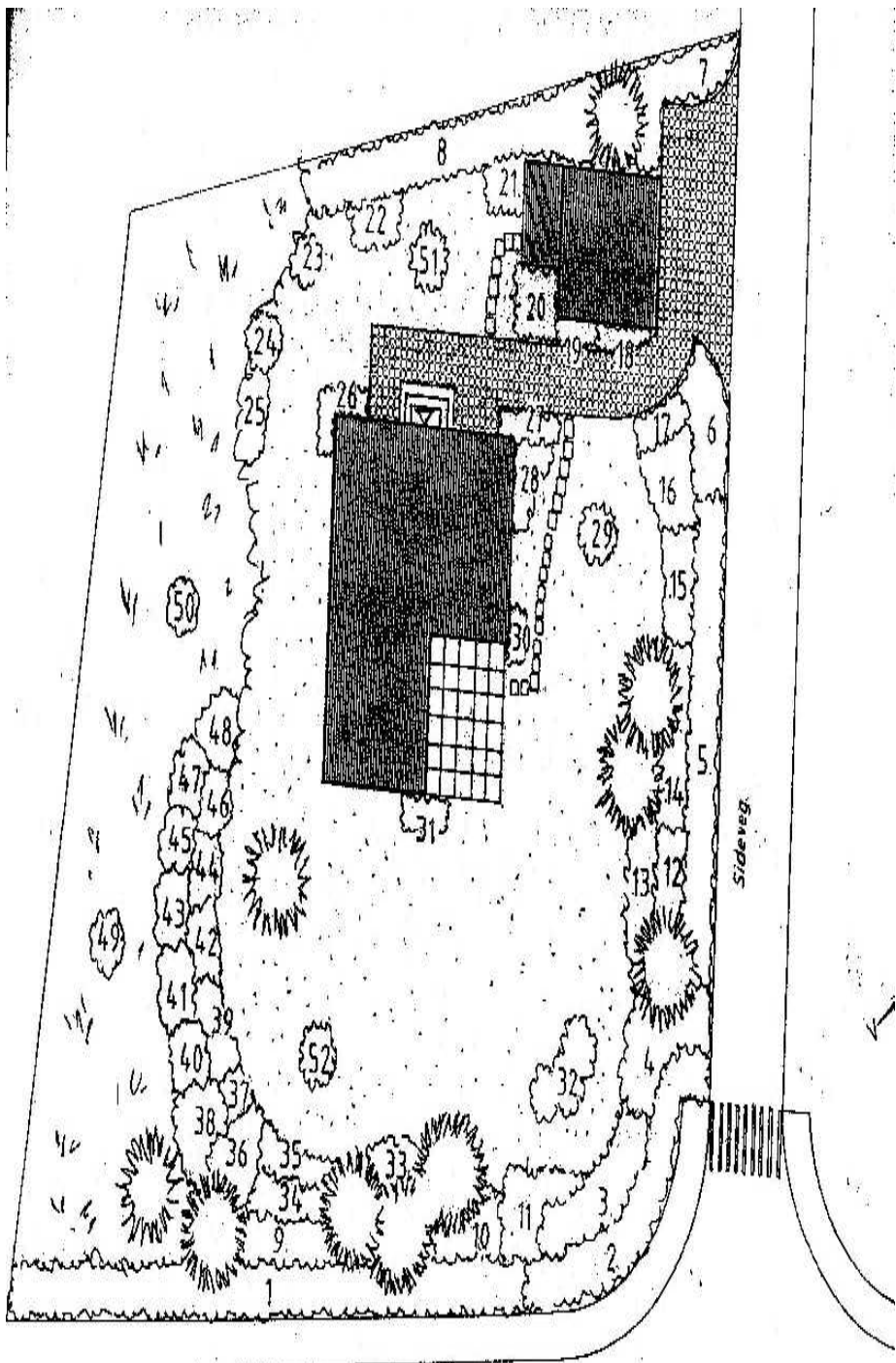
Forkortelser brukt i oversikten på de neste sidene:

Will. Williamsianum-gruppen.

Yak. Yakushmanum-gruppen.

Lep. Lepidote-gruppen.

Veg. Går godt ved veg med trekk og stor trafikk (i Bergen).

PLANTER SOM PASSER SAMMEN MED RHODODENDRON.

De fleste planter som trives i sur jord, kan plantes sammen med rhododendron, fortutsatt at de ellers passer sammen (høyde, farge, blomstringstid).

Trær :

Bjerk (*Betula*)

Viftelønn (*Acer palmatum*)

Katsuratre (*Cercidiphyllum japonicum*)

Gullregn (*Laburnum Vossii*)

Kvitrogn (*Sorbus koehneana*)

Japantrøllhassel (*Hamamelis japonica*)

Spirblom (*Astilbe*)

Bergblom (*Bergenia*)

Bladlilje (*Hosta*)

Bronseblad (*Rodgersia*)

Primula (*Primula*)

Skyggesildre (*Saxifraga umbrosa*)

Vinterglans (*Pachysandra terminalis*)

Munkehette (*Arum maculatum*)

Orkideer

Bartrær :

Sypress (*Chamaecyparis*)

Canadahemløkk (*Tsuga canadensis*)

Einer (*Juniperus*)

Løkkevekster :

Narsisser (*Narscissus*)

Klosterklokke (*Leucojum vernum*)

Rutelilje (*Fritillaria meleagris*)

Hundetann (*Erythronium dens-canis*)

Busker og lyngplanter :

Hortensia (*Hydrangea*)

Kalmia (*Kalmia latifolia*)

Pyramidelyng (*Pieris*)

Laurbærhegg (*Prunus laurocerasus*)

Lyng (*Erica* og/eller *Calluna*)

Vintergrønn mispel (*Cotoneaster*)

Magnolia (*Magnolia*)

Stauder :

NR	NAVN	FARGE	HØYDE	BLM	MERKNAD
1	R. 'Cunninghams White'	Hvit	2,0m	V-VI	Hardfør Tett, bred. Tåler skjæring. (V eg)
2	R. 'Baden Baden'	Mørk rød	0,5m	V	Hardfør Litt vridde blad. (Veg)
3	R. 'Jacksonii'	Lysrosa	1,2m	V	Tidlig Tett. God bladplante. (Veg)
4	R. 'Silberwolke'	Hvit/rosa	1,0m	V-VI	Rund form. Litt krusete blomster. (Yak.)
5	R. 'Roseum Elegans'	Rosa	2-3m	V	Tåler frost, vind og varme
6	R. 'Grumpy'	Gulrosa	0,6 m	V	Mørkt bladverk. (Yak.)
7	R. 'Water Böhlje'	Lillarosa	0,7m	V-VI	Hardfør, villig. (Will.) (Veg)
8	R. catabwbiense 'Gr.fl.'	Lilla	3m	VI	Hardfør. Tåler meget skjæring. (Veg)
9	R. 'H.C.Dresselhuys'	Rød	2m	V-VI	Opprett vekst Godt bladverk
10	R. 'Kokardia'	Rosalilla	1,5m	V	Kompakt Villig
11	R. 'Lees Dark Purple'	Mørk fiolett	1,8m	V-VI	Hardfør Bør skjæres litt for å få god f asong.
12	R. 'Virginia Richards'	Aprikosfarget	2m	V	Store blomster . Lang blomstring
13	R. 'Schneekrone'	Hvit	0,7 m	V-VI	Tueformet. Mørkt bladverk. (Yak.) (Veg).
14	R. 'Molle'	Orange	1,8m	VI	Blad- fellende azalea
15	R. 'Gartendirektor Rieger'	Kremhvit	1,8m	V	Lettdyrket Blomsterrik
16	R. 'Azorro'	Mørk fiolett	1,5m	VI	Bred Opprett. (Veg)
17	R. 'Ramapo'	Blå	0,6m	V	Hardfør Tueformet. Tåler mye frost
18	R. 'Griestede'	Blå	0,8m	V	Småbladet. Tett vekst. Tåler r klipping. (Lep)
19	R. 'Goldkrone'	Gul	0,7 m	VI	Opprett kompakt vekst. Vakkert mørkt bladverk
20	R. 'Mrs. P. den Ouden'	Rød	2,5m	V	Bred,tett Vokser noe langsomt. Tåler r noe kulde
21	R. catabwbiense 'Album'	Hvit	2-3m	VI	Hardfør
22	R. 'Klondyke'	Orange	1,5m	V-VI	Fargesterk azalea. Rødlig bladverk
23	<i>R. luteum</i> (flavum)	Gul	2m	VI	Dufter Blomstervillig azalea. Høstfarger
24	R. 'Taurus'	Rød	2m	V	Dekorative blomsterknopper. Mørke blad
25	R. 'Simona'	Rosa-gul	1,5m	V	Kraftig Storbladet
26	R. 'Wilgens Surprise'	Mørk rosa	1,2m	V	Robust Mørkt bladverk. (Will.)
27	R. 'Queen Bee'	Hvit-rosa	0,8m	V	God vekst Vakre "epleblomster". (Yak)
28	<i>R. praecox</i>	Lys lilla	1m	III-IV	Opprett Noe åpen vekst. Kan drives.

29	<i>R. fichtolacteam</i>	Lys rosa	4-5m	IV-V	Rustfarget filt under blad. Flott bladplante
30	R. 'Gibraltar'	Orange	1,5m	V-VI	Frodig løvfellende azalea
31	R. 'Junifeuer'	Mørk rosa	1,5m	VI	Robust og hardfør.
32	R. 'Grace Seabrook'	Rød	3m	IV-V	Bred vekst Mørk grønne blad
33	R. 'Scintillation'	Rosa	2m	VI	Vakker og frodig. Noe skygge
34	<i>R. wardii</i>	Gul	2m	V	Friskt grønne blad. Klokkeform. blomst
35	R. 'Songbird'	Blå	0,8m	IV	Relativt store blomster. Litt høstblomstring
36	R. 'Daviesii'	Krem	1,4m	VI	Dufter Relativt småblomstret a zalea.
37	R. 'Sacko'	Mørk blåfiolett	0,3m	V	En av de mørkeste blåfiolette (Lep)
38	R. 'Kermesina'	Rosa	0,6m	V-VI	Azalea Danner tette puter
39	R. 'Panda'	Hvit	0,5m	VI	Azalea Holder bladene om vint eren
40	R. 'Azurwolke'	Blå	0,8m	V	Bredtvoksende. Sterkt forgrenet
41	R. 'Gartendirektor Glocker'	Rød	1m	V	Villig Opprett. Fine plommerøde knoppe r
42	R. 'Saffrano'	Varmt gul	0,8m	V-VI	Mørkt bladverk. Lang blomstringstid
43	R. 'Penhale Blue'	Blåfiolett	0,9m	V	Bladene blir bronsefarget om vinte ren
44	R. 'Lampion'	Rød	0,8m	V	Tett vekst. Flott farge, men bl ekner. (Veg)
45	R. 'Persil'	Hvit	1,5m	VI	Opprett forgrenet vekst
46	R. 'Curlfew'	Gul	0,4m	V	Blomstrer rikt. Kan blomstr. i september
47	R. 'Fantastica'	Rosarød	1,0m	V-VI	Tett vekst. Blomsterrik. Hardfør. (Yak)
48	<i>R. coccinea speciosa</i>	Orange	1,5m	VI	Sen, God høstfarge. Smale blad. Azalea
49	<i>R. albrechtii</i>	Mørk rosa	2m	V	Azalea Liker seg i skogen
50	<i>R. decorum</i>	Rosehvit	5m	VI	Dufter Sen. Liker ikke vind
51	<i>R. fastuosum 'Flore Pleno'</i>	Lys blålilla	3m	VI	Hardfør Blomstrer lenge
52	<i>R. oreodoxa</i>	Rosa	3-6m	IV	Opprett Kan drives. Klokkeform. blomster

En gammel azalea-bonsai på utstilling i RSBG, juli 2000. Foto: Ingebjørg Gillberg.

Rollo Adams viser rundt i et av drivhusene i RSBG. Foto: Gunnar Gillberg.

RHODODENDRON SPECIES BOTANICAL GARDEN

ved Gunnar Gilberg

Ved Bergens vennskapsby Seattle, på vestkysten av USA, i State of Washington, ligger det en viktig botanisk hage, nemlig den for rhododendronarter. Hagens navn er klart og opplysende nok, men gjør pussig nok litt motstand når det skal oversettes til norsk. Kanskje kunne vi kalle den Botanisk hage for rhododendronarter, men i det følgende vil jeg bruke forkortelsen RSBG.

Hagen eies og drives av en stiftelse, Rhododendron Species Foundation, en non-profit organisasjon som i 1964 ble grunnlagt av medlemmer av det amerikanske rhododendronselskapet ARS. Opprettelsen av stiftelsen ble foretatt under ledelse av Milton V. Walker fra Oregon og hadde som formål å sikre de fineste, autentiske former av rhododendronartene, og å utvikle en omfattende plantesamling av slekten. Her er det altså ikke snakk om hybrider eller krysninger. I de senere år er bevaring blitt av største viktighet, ettersom ødeleggelse av rhododendronhabitater foregår flere steder i verden.

Stiftelsens mål og hensikt er: *bevaring, forskning, anskaffelse, evaluering, dyrking, offentlig visning og distribusjon (utbredelse/salg) av rhododendronarter. Dessuten skal den sørge for undervisning og utdanning som har med rhododendronslekten å gjøre, samt å tjene som en enestående ressurs for vitenskapelige, utdannings- og hortikulturelle institusjoner over hele verden.* Sannelig litt av en målsetting! Men rhododendronfolk har fremdeles den berømte pionéranden i behold, så med massevis av frivillig arbeid og mangesidig privat initiativ som grunnlag kan stiftelsen vise til svært gode resultater.

De første årene hadde samlingen tilhold i Milton V. Walkers hage, men i 1973 fikk stiftelsen en fordelaktig ordning med selskapet Weyerhaeuser Company, og kunne dermed flytte over til et vakkert, skogkledt område på nesten 10 hektar (100 mål) i Federal Way, vel egnet for rhododendrondyrking. I 1993 fikk hagen sitt nåværende navn.

Da vi besøkte RSBG i begynnelsen av juli 1999, hadde vi på forhånd hatt lengre tids kontakt med Rollo Adams, en nestor og veteran blant de frivillige. Han visste selvfølgelig alt som var verdt å vite om hagen og dens historie og ga oss førsteklasses omvisning. Han hadde adgang over alt og tok oss med gjennom de interessante plantehusene og lektehusene (skyggehus), kontorene, den spennende butikken og det eksklusive utstillingsområdet hvor bl.a. den imponerende samlingen av gamle azalea-bonsaier ble presentert. Disse karakterfulle og tildels meget gamle plantene i full blomst var noe av det som gjorde sterkest inntrykk. De var et særsyn

med sine mange, store blomster på eldgamle, knudrete stammer. Men så er også denne bonsaisamlingen en av verdens fineste. Den kalles the Pacific Rim Bonsai Collection og eies av Weyerhaeuser Company. Ellers var hovedblomstringen i hagen selvsagt forlenget over, men for spesielt interesserte var her jo mer enn nok å glede seg ved. Forresten sto bl.a. endel flotte eksemplarer av *R.makinoi* i full blomst. Og det samme gjaldt amerikanske azaleaer som *R.calendulaceum* og den meget varierte *R.occidentale*.

Rollo fortalte at RSBG i dag inneholder rundt regnet 10.000 eksemplarer fordelt på 4.000 kloner av i alt 550 rhododendronarter. Foruten den faste staben arbeider 80 frivillige på forskjellige felt, så som vedlikehold, formering, herbariearbeid, bibliotekjeneste, kontortjeneste og tilveiebringelse av kapital. Dette arbeidet representerer 8.000 timer pr år, så innsatsen er upåklagelig.

Det kunne vært skrevet meget mer om denne fine institusjonen og om det betydningsfulle og omfattende arbeidet den gjør, men jeg vil runde av her og bare anbefale rhododendronfolk som etler seg til USA's vestkyst å sette RSBG på reiseprogrammet.

På internett, www.halcyon.com/rsf/, finner du flere opplysninger.

Leserbrev

Kommentar til leserbrev fra Birgit Hobæk i Laprosen nr 3/2000.

Gode, varige og billige plantemerkelapper har alltid vært et problem. Jeg har prøvet (og feilet med) mange forskjellige merkesystemer. Jeg har til slutt havnet på aluminiumsmerkelapper av typen "Best Tag Metal Labels". Jeg kunne tidligere bestille de fra den danske Rhododendronforeningen, men nå må de kjøpes direkte fra produsenten med adresse: Best Tag, P.O.Box 268, Wheelers, OR 97147, USA. Prisen er \$ 110 per 1000 merkelapper. Mer informasjon på internett: www.easystreet.com/besttag. E-post: besttag@besttag.

Tekst skrives med vanlig blyant, og den holder garantert i 10-15 år (min erfaring). Teksten kan viskes ut med viskelær og merket kan benyttes om igjen.

Hilsen Pål A. Skagseth

“THE ENCYCLOPEDIA OF RHODODENDRON SPECIES” BLIR IGJEN TILGJENGELIG!

Ved Ole Jonny Larsen

Peter og Kenneth Cox' store "rhododendron-bibel" med ovenstående tittel, er igjen i salg. Boka kom ut som privat utgivelse i 1997 og lageret ble raskt solgt ut. Det er det desidert beste verket om rhododendronarter for amatører. Samtlige arter (minus de tropiske) er omtalt, og med flere bilder av hver plante. Vi som kjøpte den da den var ny, har nesten lest den i filler. Jeg vet at mange har angret bittert på at de ikke var om seg da boka var tilgjengelig.

Familien Cox har lenge vært i tvil om de skulle tørre å satse på et nytt opplag. Det er vanskelig å vurdere markedet, og siden dette er en privat utgivelse, tar de en økonomisk risk om de skulle brenne inne med mange bøker. Ingen forlag ville gi den ut! Det var nok rhododendronbøker på markedet, ble det sagt... Nå har de likevel bestemt seg for å sende ut et nytt opplag, trolig etter sterkt press fra rhodomaner rundt på kloden. Den nye utgaven vil ha tre nye sider med arter som er oppdaget de siste åra.

Alle som er interessert i rhododendronarter bør nå være om seg. Selv om boka vil koste rundt 1000 kr, er dette etter min mening den ene boka en skal ha før noen andre. Det vil trolig ikke bli gitt ut noe lignende verk på mange tiår, og det er få, om noen andre enn Peter og Kenneth Cox, som kan lage en slik bok på en måte som både proffer og glade amatører kan ha glede av.

Boka bestilles direkte fra:

Glendoick Gardens Ltd
Glencarse
PH2 7NS Perth
Skottland

Portrett av en art

Ved Gunnar Gilberg

R.mucronulatum. SS Rhodorastra.

Om det blir en mild vinter, tror jeg ganske sikkert at denne gledesprederen blir den første rhododendron som blomstrer i det 21. århundre her i landet! Denne planten skulle vært kåret til TUSENÅRSRHODODENDRONEN!

Når dette leses i januar 2001 er det kanskje bare et par eller noen få uker til vi kan nyte synet av de motige, lysende pupurrosa blomstene. Hvis Kong Vinter holder et fast grep til nærmere april, får de nok konkurranse av andre tidlige sorter, men hvis han løsner grepet noen dager i februar og ikke har vært altfor streng de foregående ukene, er *mucronulatum* som den første av alle, rede til å vise sin prakt. Normalt blomstrer den hos oss i mars. I England og Skottland kan den finne på å springe ut i desember. Den er blomsterdyktig fra svært ung alder.

En moden plante av denne arten er svært blomsterrik, - hadde den hatt blader på denne tiden ville blomstringen sikkert dekket det aller meste av dem. Men den blomstrer altså på bar kvist, hvilket etter min mening er en stor, ekstra bonus. Tenk å kunne ta inn en gren med knopper og halvt utsprungne blomster og sette den i en utsøkt, liten vase. For en estetisk fornøyelse, og hvilken forsmak på Våren! Man kan bli lyrisk av mindre. Forresten burde mange rhododendrondyrkere bli flinkere i den sporten, å våge å klippe rhododendrongrener til pryde inne. Planten kan ha svært godt av det, for det er jo også en måte å pleie og forme busken på busken på. De høytvoksende formene av *R.mucronulatum* vil iallfall bli tettere og finere. Og det er viktig at man forsiktig begynner dette arbeidet når planten er ung.

R.mucronulatum er altså helt bladfellende, men før den slipper dem en gang i november-desember, gir de en festlig oppvisning med sterke høstfarger. Bladene som er fra 3 til 7 cm lange og opptil 3 cm brede, er ellipse- til lansettformet og ganske tynne. Undersiden har skjell, og viser altså at arten tilhører de lepidote rhododendron.

Blomsterstandene har bare én eller to blomster, høyst tre, men i tillegg til de endestilte knoppene, kommer det også blomster i de tre-fire øverste bladhjørnene, så blomstringen virker likevel tett.. Blomstene som sitter på en centimeterlang stilk er vidt traktformet, opptil 5 cm tversover. De har fem kronlapper og fargen varierer hos de forskjellige former i nyanser fra hvit og rosa til dyp eller lysere puppurrosa. Blomsten har ti støvdragere av ulik lengde, og griffelen stikker langt fremfor disse.

Trout River-typen av *R.lapponicum* slik den så ut i Sissel Lerums forsøksbeplantning på Milde. Foto: Sissel Lerum.

R.oreodoxa var. *fargesii*. Foto: Dagfinn Aarskog.

R.mucronulatum fordeler seg på to varieteter, var.*mucronulatum* og var. *chejuense*. Den førstnevnte blir vanligvis en opprett, litt sprikende, men likevel tett forgrenet busk på rundt to meter. Sistnevnte er en dvergform som er nærmest krypende, eller danner en liten tue. Den ble funnet i mai 1976 av Hideo Suzuki (se omtale i Lapprosen nr 2 og 3 -2000) og Pat og Warren Berg på øyen Cheju i Korea. På fjellet Halla vokser den i store mengder i høyder fra 1400 til 1800 m.o.h. Den ble introdusert til dyrking av oppdagerne allerede samme år.

R.mucronulatum er utbredt i det sydøstlige Sibir, Mandsjuria, Nord-Kina, Korea og Japan. Den ble første gang beskrevet i 1837, men ble introdusert i Vesten, nærmere bestemt Arnold Arboretum, Massachusetts, USA, først i 1882. I 1907 kom den til Kew Gardens i England fra en planteskole i Yokohama, og har siden fått flere utmerkelse.

Underseksjonen (SS) *Rhodorastra* som hører til seksjonen (S) *Rhododendron* i underslekten (SG) *Rhododendron*, inneholder bare noen få arter. Den ene av dem er *R.dauricum* som også i høy grad fortjener en plass i hagen. Både denne og *R.mucronulatum* er meget hardføre, og er blitt brukt i krysningsarbeid for å frembringe hardføre hybrider. Til og med blomsten kan tåle et par minusgrader, men det sier seg selv at hele blomstringen ofte stryker med i vårt vekslende klima. Ikkedestomindre gir de oss noen av vår vinterens fineste opplevelser. Navnet *mucronulatum* henspiller på en bitteliten brodd som sitter ytterst på bladet.

Frø fra Det norske Arboret

I tillegg til frøene fra listen på side 19, kan følgende frø bestilles fra Det norske Arboret på Milde:

- R.albrechtii* Maxim. – Japan, Honshu, Tateyama, 1600m 77.1246,98
- R.nipponicum* Maxim. – Japan, Honshu, Tateyama, 1200m 77.1878,99
- R.camtschaticum* Pall. 72.0110,98 & 99
- R.myrtifolium* Schott& Kotschy 82.0043,99
- R.kiusianum* Mak.72.1389,99
- R.vaseyi* A.Gray 72.1647,98 & 99

Frøliste for Den norske Rhododendronforening

Ved Ole Tjugen

Nå er den her!

Jeg kom nettopp tilbake fra Arboretet, hvor jeg fant i alle fall mange av de jeg pollinerte i vår. I noen tilfeller fant jeg ikke merket mitt igjen, slik at jeg ikke vet hvilke blomster jeg var bortpå. I noen tilfeller var merket borte (tror jeg da), i ett tilfelle var det ingen frøkapsler på den greinen jeg hadde pollinert, og i ett tilfelle var det ingen frøkapsler i det hele tatt på den planten...

På noen av artene var det svært få frøkapsler og noen av dem som besiller frø, må derfor være forberedt på å få en nesten usynlig mengde.

R.kaempferi

R.yedoense var. *poukhanense*

R.quinquefolium

R.concinnum

R.ambiguum

R.artosquameum

Henvendelse til Ole Tjugen, Kalvedalsveien 47A, 5018 Bergen.

Telefon 55 19 12 86, mobiltelefon 90 50 09 75 eller

e-post: oletj@eunet.no

LAPPROSEMYSTERIET LØST

Ved Per M. Jørgensen

Alan C. Leslie, Senior Registrar i Royal Horticultural Society, bekrefter at der finnes en *R.lapponicum* 'Brian Davidson' som ble etterlyst i forrige nummer av Lapprosen. Den ble opprinnelig registret som norsk, men ble i møtet 16. mars 1993 korrigert som værende fra Trout River på Newfoundland.

Jeg antar at misforståelsen oppstod ved at den kom til England fra Norge der den ikke var samlet i naturen, men i planteskolen ved Arboretet på Milde hvor nettopp denne proveniensen hadde vist seg som svært god i Sissel Lerums dyrkningsforsøk. Hun skriver i sin rapport (nr. 44 fra Botanisk institutt, Univ. i Bergen 1986) at denne var klart best av alle hun testet. Den hadde meget god stresstoleranse, og blomstret også rikeligst.

Dette er derfor beviselig den beste *R.lapponicum* i hager som har Vestlandsklima, men noen god hageplante er den ikke. Den avviker dessuten fra norsk materiale ved å ha en mer opprett vekst og lengre, smalere blad (se figur). Dette gjør at man virkelig kan undre om den tilhører arten, eller om den ikke som det østasiatiske materialet burde regnes som en underart eller varietet.

Mange av de andre artene i underseksjonen (SS) Lapponica er meget bedre hageplanter, eksempelvis *R.fastigiatum* 'Blue Steel'.

FRUKTTRÆR
BÆRBUSKER
PRYDBUSKER
ROSER M.M.

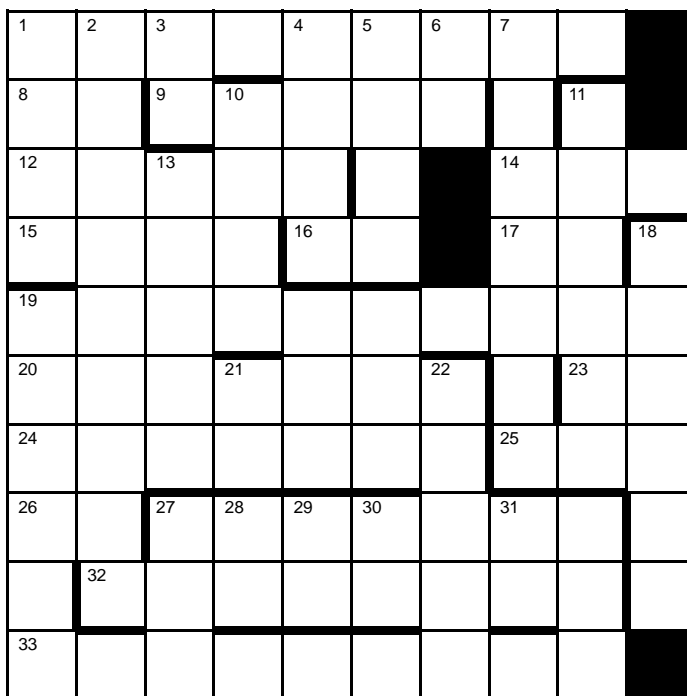
RHODODENDRON

56 30 03 60

Telefax 56 30 29 87

Moberg, Postboks 30, 5200 OS

KRYSSORD Ved G.G.

VANNRETT

- 1 Person fra Norden
- 8 Åse Iversen
- 9 Vennlig
- 12 Art i SS Taliensia
- 14 Vokse
- 15 Hovdyr
- 16 Drikk
- 17 Universitetsbiblioteket
- 19 Underseksjon
- 20 Dansk by
- 23 Kobber
- 24 Viburnum opulus roseum
- 25 T---, fugl
- 26 Fransk spørreord
- 27 Nyere, lav, rød hybrid
- 32 Art i SS Neriiflora
- 33 Art i SS Irrorata

LODDRETT

- 1 Skade
- 2 Art i S.Tsutsusi
- 3 Aksjeselskap
- 4 Uklart
- 5 Ikke bra
- 6 Nederland
- 7 -----nii, art i SS Triflora
- 10 Ingenting
- 11 -----lare, art i SS Fortunea
- 13 'Madam -----', hybr. fra Milde
- 18 Høyvokst, rød hybrid
- 19 Art i SS Taliensia + i.
- 21 Bjørnstjerne Bjørnson
- 22 Sleip
- 27 Bil, eng.
- 28 Hyl
- 29 Polen
- 30 Selskap
- 31 Husdyr

Løsning i neste nr. av Lapprosen.

Rhododendron-safari til syd-vest Sverige

Den norske Rhododendronforening planlegger en fellestur til rhododendronhager og parker i Sydvest-Sverige i tiden 24.-27. mai 2000. Vi planlegger å starte fra Oslo tidlig 24. mai (Kristi Himmelfartsdag) for å besøke Risholmen ved Fredrikstad på formiddagen. Kjører så videre sydover til Gøteborg for overnatting. Undervegs hit besøker vi et par private rhododendronhager. Fredag formiddag besøker vi Göteborgs Botaniska Trädgård. På ettermiddagen kjører vi videre sydover til Helsingborg og undervegs besøker vi noen private hager. Overnatting i Helsingborg. Lørdag formiddag besøk i Sofiero slott og rhododendronpark. På ettermiddagen går turen nordover igjen til Gøteborg for overnatting, eventuelt med et par avstikkere til interessante hager. Søndag formiddag går turen hjemover til Norge med besøk i en rhododendronhage undervegs.

For transport vil vi benytte egne (private) biler. For å gjøre turen billigst mulig, er det fint om flere slår seg sammen om en bil. En gruppe på 15-20 personer i 5-8 biler ville være ideelt.

Påmelding til turen skjer ved utfylling av vedlagte påmeldingsskjema, som sendes til: Pål A. Skagseth, Snekkevikvegen 82, 5239 Rådal *innen 20. februar 2001.*

For å dekke inn en del fellesomkostninger, bedes innbetalt kroner 100 pr deltaker til Konto 3411.11.61250, merket Rhododendron-safari.

Nærmere opplysninger om turen vil skje i Lapprosens vårnummer og i direkte meldinger til de påmeldte deltagere.

Påmeldingsskjema for Rhododendron-safari.

Navn:.....

Adresse:.....

Telefon:..... Kjører egen bil:.....

Har med følgende personer:

1..... 2.....

3..... 4.....

Har ledig plass til personer.

Har ikke bil, men ønsker å kjøre med noen som har ledig plass

Ønsker overnatting i Gøteborg 24/5, og 26/5

Ønsker overnatting i Helsingborg 25/5

Sender påmeldingsgebyr kr. for personer til konto 3411.11.61250 merket "Rhododendron-safari"

.....

.....

ÅPNE HAGER

Blomstergården / Villingstad plantesamling v/Hans Petter Foss

Hurumveien 11, 3440 Røyken Tlf. 31 28 49 56

Privat plantesamling, ca. 500 forskjellige plantesorter, derav ca 90 rhododendron.

Inga Olsen, Roligheten 5, Klodeborg, 4825 Arendal Tlf.37 09 42 45

Variert hage på ca 1500m² med stenbed, stauder og ca 200 forskjellige rhododendronarter og hybrider (medregnet de siste års frøplanter.) Mange forskjellige primula og surjordsplanter.

Oddbjørn Fosse, Malmv.15, Lye, 4340 Bryne. Tlf.51 48 82 68.

Hobbygartner med rhododendron som spesialitet. En dekar hage, ca.3000 planter, mest azalea og frøplanter.

Fint å kombinere med et besøk på Rogaland Arboret.

Kjell Kristoffersen, Vatne, 4300 Sandnes. Tlf.51 62 07 52.

Ca.5km fra Sandnes ligger den 1500m² store hagen med vel 100 rhododendronsorter og endel vintergrønne trær.

Torstein Borg, Tveit, 5694 Onarheim. Tlf. 53 43 50 77 mob. 911 83834

Rhododendronsamling i gårdstun. 250-300 ulike arter og hybrider.

De eldste plantene er 25 år gamle.

Hjørdis og Thorolf Juvik, Midtskogv.30a, 5200 Os. Tlf.56 30 07 03.

Vi har en liten hage 650m² i nærheten av Os sentrum med ca.150 forskjellige rhododendron, mest små, lave sorter, en blanding av arter og hybrider. Stein er brukt for å utnytte plantenes og tomtens egenart og der er to fiskedammer med en liten bekk i mellom.

Brit og Pål A. Skagseth, Snekkevikv. 82, 5239 Rådal. Tlf.55 22 64 35.

Besøk fortrinnsvis i mai-juni, men gjerne hele året, etter telefonisk avtale.

10 dekar stor eiendom ved Grimseidpollen, flere hundre

Rhododendronplanter, vesentlig villarter utplantet i blåbærlyng mellom furutrær.

I tillegg minner vi om Rhododendrarieret ved byparken i Bergen og Det norske Arboret på Milde, som er tilgjengelige hele året, samt Tjorehagen på

Rhododendronkonferanse i Bergen i 2003.

Den norske Rhododendronforening, i samarbeid med Det norske Arboret, Milde, planlegger en skandinavisk rhododendronkonferanse i Bergen i 2003. Konferansen vil finne sted på Milde Folkehøgskole, som ligger midt inne i Det norske Arboret, og tidspunktet vil være 1.-4. juni 2003.

Vi planlegger en faglig konferanse med dyktige foredragsholdere, både skandinaviske og internasjonale rhododendronkapasiteter. Det vil bli omvisninger og vandringer i Det norske Arborets rhododendronsamlinger og besøk til flere interessante rhododendronsamlinger i distriktet. Det vil bli drøftinger om skandinavisk samarbeid, og det planlegges diverse sosiale aktiviteter.

Innkvartering og bespising kan skje i Milde Folkehøgskole til relativt rimelige priser. Andre alternativer for innkvartering vil være mulig (for eksempel hotell, campinghytter, teltning etc.).

Planlegg tur til Bergen våren 2003, til Norges Rhododendronby nr. 1!

Årringen kommer ut årlig. Abonnement kr. 150,- pr. nr. ved tegning for minimum tre år. Pris kr 175 i løssalg. Inngår i kontingenten for medlemmer av Arboretets venner.

Bestilles ved henvendelse til:

Senter for arboret- og hagedrift
Mildev. 240
5259 HJELLESTAD

Tlf. 55 98 72 50 – fax 55 98 72 76
E-post: steinar.handeland@bot.uib.no

RHODODENDRON & FRØ

Flere typer rhododendron og rhododendronfrø.

Be om katalog, fritt tilsendt

Fosse's Rhododendronhage

Malmvegen 16, 4340 Bryne
tlf: 51488268 mob: 90113232

E-mail: oddbj.fosse@c2i.net

RHODODENDRON I DANMARK I 25 ÅR

Den danske Rhododendronforenings Jubilæumsskrift som udkom i 1999 tilbydes medlemmerne i Den norske Rhododendronforening.

Bogen er anmeldt af Gunnar Gilberg i Lapprosen 2/1999.

Bogen koster 220 NOK plus forsendelse.

Henvendelse til: Christian Madvig

D. B. Dirchsens Allé 59, DK-2791 Dragør

Tlf. 0045 3253 4250, e-mail: madvig@get2net.dk

Løsning på kryssord i 3/2000

Vannrett: 1.hirsutum. 8.fulvum. 10.af. 12. cilia. 15.taxa. 16.Linné. 18. kir. 19.EE. 20.Mg 21.spisestue. 24.insigne. 27.Unneland. 31.bureavii.

Loddrett: 2.if. 3.sli. 4.UV. 5.tut. 6.umak. 7.maximum. 9.uklare. 12. Clusius. 13.ii. 14.AE. 17.nes. 22.egle. 23.te. 25.NN. 26.snu. 28.er. 29. AA. 30.NV.

**DEN NORSKE RHODODENDRONFORENINGES
BOKSAMLING
BERGEN OFFENTLIGE BIBLIOTEK**

Den norske Rhododendronforening er i ferd med å bygge opp en samling med bøker på norsk og engelsk ved Bergen off. Bibliotek. Foreningens medlemmer og andre kan låne bøkene gjennom sitt lokale bibliotek. Kom gjerne med forslag til nye titler.

Foreløpig har vi følgende titler:

Gunnar Gilberg: Rhododendron for alle. Alma Mater 1993, 172 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.

Per Magnus Jørgensen: Rhododendron i Det norske arboret.

Fagbokforlaget 1996, 268 sider, Fargefotos.

Knut Lønø og Arnulf Ringstad: Rododendron - dyrking av lave og hardføre sorter. Landbruksforlaget 1994, 100 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.

D.M.van Gelderen & J.R.P.van Hoey Smith: Rhododendron Portraits. Timber Press 1992, 424 sider, Fargefotos. 2 eks.

Peter A. & Kenneth N.E. Cox: The Encyclopedia of Rhododendron species Glendoick Publishing 1997, 396 sider, Fargefotos. 1 eks.

Kirsten Lindquist: Rhododendron för svenska trädgårdar. Rabén Prisma 1990/1995, 158 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 2 eks.

Svend Aage Askjær: Rhododendron og andre surbundsplanter.

Det danske Haveselskab 1990, 175 sider, Fargefotos. 1 eks.

Cynthia Postan: The Rhododendron Story. The Royal Horticultural Society 1996, 224 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 1 eks.

Andrea Kögel: Rhododendron og azalea. Cappelens Forlag 1997, 64 sider, Fargefotos og fargetegninger. 1 eks.

Wilson, Argent, Bond, Chamberlain, Cox, Hardy: The Rhododendron Handbook. The Royal Horticultural Society 1997, 352 sider, Noen få fargefotos.

1 eks.

Fred Galle : Azaleas. Timber Press 1991, 318 sider, 203 fargebilder. 1 eks.

Walter Schmalscheidt. Rhododendron- und Azaleenzüchtung in Deutschland, Teil II, 1930 - 1990. 1 eks.

Rhododendron i Danmark i 25 år. Rhododendronforeningens jubilæumsskrift 1999. 1 eks.

Homer E. Sally and Harold E. Greer: Rhododendron hybrids. Second edition 1992 B.T.Batsford Ltd. 344 sider 592 fargefotos. 1 eks.

Styrets sammensetning:

Leder:

Anne Rieber, Fjellveien 120, 5019 Bergen Tlf. 55 31 02 16

Sekretær:

Hilde Hvidsten Bretvin, Øvre Kalfarli 43, 5018 Bergen Tlf. 55 31 27 55

Styremedlemmer:

Torstein Borg, 5694 Onarheim Tlf. 53 43 50 77

Torbjørn Lem Gjesteland, Vollane 10, 5105 Eidsvåg Tlf. 55 95 05 75

Pål A. Skagseth, nestleder, Snekkevikvn. 82, 5239 Rådal Tlf. 55 22 64 35

Varamedlemmer:

Vigdis Westgaard, kasserer, Grimseidv. 308, 5239 Rådal Tlf. 55 22 71 39

Frode Harnes, Furutoppen 1, 4847 Arendal Tlf. 37 02 77 81

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vettre Tlf. 66 78 42 60

Frøforvalter:

Ole Tjugen, Kalvedalsveien 47A, 5018 Bergen Tlf. 55 19 12 86

E-post: oletj@eunet.no mob.tlf. 90 50 09 75

Leder Rhododendron Sør:

Frode Harnes, Furutoppen 1, 4847 Arendal Tlf. 37 02 77 81

Leder Rhododendron Øst:

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vettre Tlf. 66 78 42 60

E-post: ole.petter.vik@connect.no

Utgiver:

Den norske Rhododendronforening

Postboks 1325

5811 Bergen

Internett: <http://www.rhododendron.no>.

Redaksjon:

Anne Rieber

Tlf. 55 31 02 16

(administrativt)

E-post: anrieb@online.no

Gunnar Gilberg

Tlf. 55 28 47 59

(faglig)

E-post: gungil@online.no

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vettre

Tlf. 66 78 42 60

(teknisk)

E-post: ole.petter.vik@connect.no

Innmelding i foreningen:

Innmelding kan skje ved innbetaling av kontingent, p.t. kr 150, til bankkonto 9521.17.90378. Bruk adressen over.

